

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	613
Land:	Tyrkiet
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat – Tyrkia/Kina – Uigurer i Tyrkia og Nord-Syria
Udgivet:	9. december 221
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. februar 2022



LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Tyrkia/Kina

Uigurer i Tyrkia og Nord-Syria

9. desember 2021



© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This report is on the latest developments of situation of the Uighur community in Turkey and how the bilateral relations between Turkey and China might influence it. A brief background for the Uighur presence in Turkey is followed by an overview of the living conditions of the community, as well as their legal status and challenges they might face. A short chapter on the Uighur presence in Turkish-controlled Northern Syria is also included.

Sammendrag

Dette notatet omhandler den siste utviklingen i situasjonen for det uigurske samfunnet i Tyrkia, og hvordan det bilaterale forholdet mellom Tyrkia og Kina kan påvirke den. En kort bakgrunn for den uigurske tilstedeværelsen i Tyrkia følges av en oversikt over leveforholdene for dette samfunnet, i tillegg til deres legale status og utfordringer de møter. Et kort kapittel om den uigurske tilstedeværelsen i tyrkiskkontrollert nord-Syria er også tatt med.

Innhold

1 Innledning.....	6
2 Uigurene.....	6
2.1 Før opprettelsen av den tyrkiske republikken.....	7
2.2 Etter folkerepublikkens opprettelse	7
3 Uigurer i dagens Tyrkia	8
3.1 Uigurers oppholdsgrunnlag i Tyrkia.....	8
3.1.1 Tyrkisk assistanse til uigurske flyktninger	9
3.1.2 Forandringer i Tyrkias politikk siden 2015	10
3.2 Press fra kinesiske myndigheter mot uigurer i utlandet	10
3.2.1 Spionasje mot uigurer.....	10
3.2.2 Tvangsreturer og forsvinninger av uigurer i Kina	11
3.3 Tvangsretur av uigurer til Kina	11
4 Uigurer i Nord-Syria	12
4.1 Turkestans Islamske Parti (TIP)	12
4.1.1 TIP i Syria.....	13
5 Referanser	14

1 Innledning

Dette notatet handler hovedsakelig om uigurer som oppholder seg i Tyrkia; deres historie i landet, legale status og hvordan forholdet mellom Kina og Tyrkia påvirker deres situasjon. Notatet inneholder også en kort del om uigurene i dagens Kina, i lys av meldingene som har kommet fra Xinjiang-provinsen fra 2018 om massiv undertrykkelse iverksatt av kinesiske myndigheter.

Informasjon om forholdene i Xinjiang-provinsen er svært vanskelig å fremskaffe fra lokale kilder, gitt kinesiske myndigheters overvåkning av provinsen og deres meget fiendtlige holdning til synspunkter som de tolker som separatistiske. Allikevel kommer det noe informasjon ut fra provinsen; familiemedlemmer som lykkes i å kommunisere med slektninger i utlandet eller i andre deler av Kina er én slik kilde til informasjon. Det samme er menneskerettighetsorganisasjoner, som lenge har hatt fokus på uigurene og forholdene i provinsen.

De siste årene har det framkommet informasjon om at et svært høyt antall uigurer, antakelig over én million, er eller har vært i såkalte omskoleringsleire i Xinjiang. (For mer om disse, se Landinfo 2019.)

I Tyrkia har uigurer i eksil en rekke organisasjoner som arbeider for gruppens rettigheter og interesser. Disse har aktivt henvendt seg til omverdenen for å rette oppmerksomhet mot forholdene i Xinjiang-provinsen. Tyrkisk presse har også dekket uigurenes forhold, selv den ikke i like stor grad har dekket forholdene for uigurer i Tyrkia. Enkelte vestlige medier har dekket disse forholdene, og alle disse har vært viktige kilder til dette notatet. Det samme har menneskerettighetsorganisasjoner som Amnesty International og Human Rights Watch, som begge følger nøye med på situasjonen for uigurene, både i Tyrkia og Xinjiang.

2 Uigurene

Uigurene er et tyrkisk¹, hovedsakelig muslimsk folk. Uigurenes kjerneområde er Xinjiang-provinsen (Xinjiang Uyghur Autonomous Region) i Kina, som mange uigurer kaller Øst-Turkestan. Det bor også en del uigurer i de omkringliggende sentralasiatiske landene (The New Humanitarian 2001).

Uigursk er et språk i den tyrkiske språkfamilien, og snakkes i Xinjiang og deler av Usbekistan, Kasakhstan og Kirgisistan. I Xinjiang skrives språket med arabiske bokstaver, selv om det allerede på 1930-tallet offisielt ble skrevet på det latinske

¹ Etnisk tyrkiske folkegrupper som snakker ulike språk i den tyrkiske språkfamilien, befolker et område fra Tyrkia i vest gjennom Sentral-Asia til Kina i øst.

alfabetet, mens det i de tidligere sovjet-republikkene ble skrevet med et kyrillisk alfabet (Encyclopaedia Britannica 2020).

2.1 Før opprettelsen av den tyrkiske republikken

Forholdet mellom Tyrkia og uigurene går tilbake til før opprettelsen av både den tyrkiske republikken i 1923 og senere av folkerepublikken Kina i 1949. På slutten av 1800-tallet forsøkte flere av herskerne i Kashgaria, som var områdene styrt fra byen Kashgar, å få støtte fra det osmanske riket mot den kinesiske keiseren. En periode skal området ha underlagt seg osmansk styre, men dette skal ha vært av en mer symbolsk art. Selv om keiseren fikk kontroll over provinsen, fortsatte kontakten mellom den lokale uigur-befolkningen og osmanerne inn på 1900-tallet (Shichor 2009, s. 5–7).

En rekke opprør endte i opprettelsen av en uigursk stat i 1933, Den islamske staten i Øst-Turkestan. Staten ble ikke anerkjent av noen andre stater, og allerede etter ett år ble den oppløst (Shichor 2009, s. 8). Det er uklart hvorvidt Tyrkia faktisk anerkjente denne statsdannelsen, men det synes klart at landet ikke var aktivt involvert i opprettelsen av den (McKernan 2020; Shichor 2009, s. 8).

Etter at republikken ble oppløst, fulgte en periode der det meste av Xinjiang var tilbake på kinesiske hender. Personer som senere ble ledende i kampen for uigures rettigheter var på denne tiden en del av myndighetene i provinsen. Isa Yusuf Alptekin var en av disse; han ble generalsekretær i provinsregjeringen i Xinjiang i 1947 (Shichor 2009, s. 14).

I det nordlige Xinjiang eksisterte den uavhengige andre øst-turkestanke republikken fra 1944 til 1949 (Keyum 2013).

2.2 Etter folkerepublikkens opprettelse

Etter opprettelsen av den kinesiske folkerepublikken, har Tyrkia, fra tidlig på 1950-tallet, gitt opphold til uigurer som flyktet fra Xinjiang. Tyrkia var en del av NATO-alliansen, var dypt skeptisk til kommunistiske land og deltok i Korea-krigen, og det ble ikke opprettet diplomatiske forbindelser mellom Kina og Tyrkia før i 1971.

Det var også på starten av 1950-tallet at de første uigurene flyktet fra Kina og slo seg ned i Tyrkia, der de etablerte forskjellige organisasjoner og foreninger for å søke å bevare den uigurske kulturen, som de anså for å være truet av de nye kommunistiske makthaverne (Shichor 2009, s. ix-x).

3 **Uigurer i dagens Tyrkia**

De første uigurene som flyktet etter at folkerepublikken ble opprettet kom til Tyrkia allerede i 1949–50, etter først å ha flyktet til India. Gruppen på rundt 800 personer ble utstyrt med tyrkiske pass etter at deres gamle kinesiske pass var blitt ugyldige. Etter hvert kom flere fremtredende uigurer til Tyrkia. Isa Yusuf Alptekin ankom i 1952, og bosatte seg der permanent i 1954. I 1957 ble han tyrkisk statsborger, og i årene etter dette har tyrkiske myndigheter gitt opphold til tusener av uigurer som har flyktet fra Xinjiang (Shichor 2009, s. 15).

I årene frem til midten av 1990-tallet dannet uigurer i eksil en rekke organisasjoner med base i Tyrkia. Noen av disse var kulturelle, mens andre var politiske og krevde opprettelsen av en uavhengig stat i Øst-Turkestan. Tyrkiske myndigheter støttet mer eller mindre aktivt dette arbeidet og uigurenes krav (Balci 2019).

Anslagene over hvor mange uigurer som bor i Tyrkia varierer; én kilde opererer med et tall på bare 10 000 (Beck 2020), en annen anslår antallet til å være minst 35 000 (Kakissis 2020), mens andre igjen opererer med tall på 45–50 000 (Kashgarian 2020; McKernan 2020). En uigursk kilde hevdet overfor Landinfo at tallet på uigurer bosatt i Tyrkia, er 70 000. Av disse skal rundt 40 000 ha tyrkisk statsborgerskap (uigursk organisasjon 2021).

Ikke alle uigurer som bor i Tyrkia er flyktninger, én av kildene anslår antallet flyktninger til å være rundt 10 000 av en totalbefolkning på 45 000 (Kashgarian 2020). Det er ikke mulig å lese ut fra statistikken som publiseres av tyrkiske myndigheter hvor mange uigurer som har opphold i landet (DGMM u.å.). Dette skyldes at uigurene, som andre grupper, registreres etter den nasjonaliteten de har, det være seg kinesisk, tadsjikisk, usbekisk eller andre nasjonaliteter.

I likhet med andre flyktninger og immigranter til Tyrkia er det i de store byene de fleste uigurene bor, ikke minst i Istanbul. Der er det først og fremst i bydelene Zeytinburnu og Sefaköy at uigurene har slått seg ned. I disse bydelene finnes det en rekke butikker og restauranter drevet av og for uigurer, samt skoler som underviser i uigursk språk, idrettsklubber og kultursentre. Det uigurske lyseblå flagget er også godt synlig i disse bydelene (Kakissis 2020).

Det bor også uigurer i andre deler av landet; både Kayseri og Antakya har mindre uigurske samfunn (Balci 2019). Det samme har Konya, Kahramanmaraş og Kastamonu (uigursk organisasjon 2021).

3.1 **Uigurers oppholdsgrunnlag i Tyrkia**

Tyrkia har tradisjonelt gitt tyrkiske minoriteter som uigurene spesiell behandling i forhold til andre immigranter og personer som søker beskyttelse i landet. Begrepet som ble brukt i lovene refererer til *türk soylu*, som kan oversettes med av tyrkisk rase eller av tyrkisk avstamming (Bayır 2013, s. 155). Frem til 2009 var denne

gruppens spesielle rettigheter lovfestet; türk soylu måtte ikke ha fem års botid, snakke tyrkisk² eller oppfylle andre krav som ble stilt til ikke-tyrkiske personer som søkte om statsborgerskap. Selv om türk soylu-begrepet ble fjernet fra statsborgerskapsloven i 2009, har folk med opprinnelse fra tyrkiske folkegrupper fortsatt å få særbehandling når de søkte om statsborgerskap (Bayır 2013, s. 160–61).

Imidlertid hevder en kilde at det allerede fra 2014 ble vanskeligere for uigurer å få oppholdstillatelse i landet (Kakissis 2020). Dette skjedde samtidig med at flere kilder meldte at tyrkiske myndigheter arresterte uigurer som hadde søkt tilflukt der (Kakissis 2020; McKernan 2020). Det skal også ha blitt vanskeligere for uigurer å få statsborgerskap (Kashgarian 2020).

Kilder Landinfo har intervjuet, peker på at uigurer som kommer til Tyrkia, ikke går gjennom den samme prosessen som andre grupper som søker beskyttelse i landet. De får utstedt langtids oppholdstillatelse som gir rett til skolegang for barn og til å studere for voksne, men de må søke om arbeidstillatelse (uigursk organisasjon 2021; tyrkisk akademiker 2021). Motsatt andre grupper som søker beskyttelse i Tyrkia, er det ikke myndighetenes intensjon at uigurene skal gjenbosettes i tredjeland (tyrkisk akademiker 2021).

Imidlertid peker en organisasjon Landinfo intervjuet høsten 2021, på at en oppholdstillatelse gjør det mulig for uigurer å reise til et tredjeland for å søke beskyttelse dersom de skulle ønske det. Personer som søker om beskyttelse, har ikke denne muligheten; de vil miste sitt oppholdsgrunnlag dersom de forlater landet. En oppholdstillatelse gjør det også mye enklere å bevege seg rundt i Tyrkia, og å bosette seg der man måtte ønske (tyrkisk organisasjon 2021).

En kilde peker også på at flere uigurer ikke har registrert seg hos tyrkiske myndigheter og oppholder seg i landet ulovlig (uigursk organisasjon 2021).

3.1.1 Tyrkisk assistanse til uigurske flyktninger

Tyrkiske myndigheter har tidligere aktivt bistått uigurske flyktninger fra Kina. Så sent som i 2014–15 utstedte den tyrkiske ambassaden i Kuala Lumpur reise-dokumenter til flere hundre uigurer som hadde flyktet fra Kina via Myanmar, Vietnam og Thailand til Malaysia (Kashgarian 2020).

I 2015 sa president Erdoğan at den kinesiske politikken mot uigurene var et slags folkemord, og samme år lovet han å gi beskyttelse til alle uigurske flyktninger (Ma 2019).

² Med tyrkisk menes her den språkformen som brukes i Tyrkia.

3.1.2 Forandringer i Tyrkias politikk siden 2015

Tyrkias politikk vis-a-vis uigurene forandret seg imidlertid etter 2015. Dette ble tydelig allerede året etter, da Erdoğan var på statsbesøk i Kina. Kuppforsøket i Tyrkia samme år, i 2016, førte til at Tyrkia vendte seg ytterligere bort fra vestlige allierte (Balci 2019). Landet forsøker også å bli en del av det kinesiske Belt and Road-prosjektet, i håp om at det vil bringe sårt tiltrengte utenlandske investeringer (Ma 2019). Disse forholdene har ført til at Tyrkia i de siste årene har vært langt mer forsiktige med å kritisere Kinas forfølgelse av uigurene (McKernan 2020).

Tyrkiske myndigheter tolererer en viss aktivitet fra uigurske grupper i landet, men oppfordrer dem samtidig til å ikke foreta seg noe som kan «skade landets interesser» (tyrkisk akademiker 2021).

3.2 Press fra kinesiske myndigheter mot uigurer i utlandet

Uigurer i Tyrkia forteller om truende oppringinger fra kinesiske telefonnumre, der de blir bedt om å slutte å arbeide mot kommunistpartiets politikk (McKernan 2020).³ I en undersøkelse foretatt av Amnesty International blant uigurer og andre etniske minoriteter bosatt utenfor Kina, fortalte flere om at de gjentatte ganger har mottatt truende oppringinger eller WeChat-samtaler fra kinesisk politi, utenriksstasjoner og fra uidentifiserte personer. De har i disse samtalene blitt bedt om å avstå fra politisk aktivisme, eller om å oppgi personlig informasjon og opplysninger om familiemedlemmer. Flere har blitt oppfordret til å bli informanter, og noen oppga å ha mottatt dødstrusler. Trusler om sanksjoner mot familiemedlemmer i Xinjiang, ble i flere tilfeller brukt som pressmiddel (Amnesty International 2020a).

3.2.1 Spionasje mot uigurer

Den uigurske diasporaen i Tyrkia er relativt stor, og mange av dem er politisk aktive og kritiske til det kinesiske regimet. Dette gjør at kinesiske myndigheter er svært interessert i å følge med på, og forsøksvis kontrollere, denne gruppen.

En rekke kilder rapporterer om omfattende overvåkning av uigurer bosatt i Tyrkia fra kinesiske myndigheter. Dette skal i hovedsak dreie seg om personer som fremdeles har familie i Xinjiang-provinsen. Kinesiske myndigheter ser ut til å være svært opptatt av å rekruttere flyktninger til å spionere på andre flyktninger. Som et ledd i dette blir familiene deres i Xinjiang brukt som gisler for å forsøke å presse personene det gjelder til å spionere (Beck 2020; Kakissis 2020; McKernan 2020). Både i Tyrkia og andre land får uigurer telefonene sine hacket og malware, mest sannsynlig fra Kina, installert på dem (Mozur & Perlroth 2020).

³ Også i Norge har uigurer blitt oppringt av det som antas å være den kinesiske ambassaden (Baloch 2019).

3.2.2 Tvangsreturer og forsvinninger av uigurer i Kina

En utleveringsavtale mellom Tyrkia og Kina ble inngått i 2017, uten at noen av de to landene umiddelbart ratifiserte den. Mot slutten av desember 2020 ratifiserte imidlertid Kinas nasjonalforsamling avtalen (Davidson & McKernan 2020). Dette øker presset for en tyrkisk ratifisering, til tross for til dels stor motstand mot avtalen i det tyrkiske parlamentet. Det er fortsatt uklart når Tyrkia eventuelt vil ratifisere, men det kan skje i løpet av parlamentets vårsesjon 2021 (Demirtas 2021). Andre kilder hevder at avtalen ikke vil bli ratifisert, og at det uigurske samfunnet har blitt lovet at ingen vil bli deportert (uigursk organisasjon 2021).

Allerede før den kinesiske ratifiseringen ble det rapportert om forsvinninger og tvangsreturer av uigurer fra Tyrkia til Kina. Dette har også inkludert uigurer med tyrkisk pass og statsborgerskap. BuzzFeed News, en amerikansk publisasjon som blant annet driver gravejournalistikk, har funnet at seks tyrkiske statsborgere – og muligens titalls flere – har blitt sendt til og/eller forsvunnet i Kina. Verken tyrkiske eller kinesiske myndigheter har bekreftet forsvinningene, men BuzzFeed har verifisert historiene på egen hånd. To av de seks forsvunne er barn. Noen av de forsvunne hadde i mars 2019 vært borte i over ett år (Rajagopalan & Yildiz 2019).

BuzzFeed News forteller også om en uigur med tyrkisk statsborgerskap som ble anholdt da han dro til Kina på forretningsreise. Han skal ha blitt lenket til en stol og forhørt i 38 dager mens han ble utsatt for sult, søvndeprivasjon, trusler og mishandling før kinesiske myndigheter deporterte ham tilbake til Tyrkia. Mannen antar at det var det tyrkiske passet hans som gjorde at han til slutt ble returnert til Tyrkia (Rajagopalan & Yildiz 2019).

Til den tyrkiske nettavisa Duvar forteller en tyrkisk advokat at han har besøkt flere såkalte uttransporteringssentre (deportation centres) i Tyrkia. I ett av dem satt det ni uigurer, og han anslår det samlede antallet uigurer som sitter i slike sentre i påvente av utsendelse til «minst 25» (Yildiz 2021). Andre advokater som representerer uighurer i Tyrkia, anslår overfor The Diplomat at flere hundre uigurer sitter i slike uttransporteringssentre med kinesiske terrorismeanklager av typen «aktiviteter mot Kina» mot seg (Muller 2021).

3.3 Tvangsretur av uigurer til Kina

Etter forandringene i Tyrkias politikk vis-à-vis uigurene siden 2015, er det rapportert at personer har blitt truet med tvangsretur til Kina (Ullah 2019). Andre forteller at de har blitt arrestert av tyrkiske myndigheter, forsøkt presset til å undertegne dokumenter på at de var terrorister og blitt sendt til retursentre for uttransportering, eller har blitt truet med retur (Kakissis 2020; McKernan 2020). En familie skal ha blitt tvangsutsendt til Tadsjikistan, som sendte dem tilbake til Kina (Balci 2019).

Ifølge Radio Free Asia (RFA) ble en utleveringsavtale mellom Tyrkia og Kina inngått i 2017. Den skal være oversendt det tyrkiske parlamentet, men avstemmingen om ratifisering av avtalen har, etter det Landinfo forstår, ikke funnet sted. Parlamentsmedlemmer som har uttalt seg til RFA, mente at det kan ta tid før avtalen tas opp til avstemming (Kashgary 2020). En tyrkisk advokat spesialisert på tvangsutsendingssaker, hevder at ingen uigurer blir tvangsreturnert direkte fra Tyrkia til Kina (Browne 2020). Dette bekreftes av en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon Landinfo intervjuet i november 2021 (IMO 2021).

Flere kilder hevder imidlertid at Tyrkia omgår direkte tvangsreturer av uigurer ved å tvangsutsende dem til tredjeland, som Tadsjikistan, hvor de risikerer å bli sendt videre til Kina (Kashgary 2020; Browne 2020).

Mange uigurer skal også ha sittet flere måneder i interneringssentre for tvangsretur (detention and deportation centres) i Tyrkia etter krav om utlevering fra kinesiske myndigheter. Kravene begrunnes gjerne med anklager om planlegging av eller medvirkning til terroraksjoner (Browne 2020; Allen-Ebrahimian 2020).

Retur, og særlig tvangsretur, til Kina har lenge vært forbundet med stor risiko for mange uigurer. Allerede i september 2011 skrev Human Rights Watch at «Uyghurs disappear into a black hole after being deported to China», og at ingen vet hva som skjer med dem så snart de er i hendene på kinesiske myndigheter (HRW 2011). Etter opprettelsen av interneringsleirene i Xinjiang, løper uigurer som returnerer eller returneres fra utlandet, en svært høy risiko for å sendes til en slik leir (Landinfo 2019; Amnesty 2020b; møte med forsker Adrian Zenz 2018).

4 Uigurer i Nord-Syria

Etter at borgerkrigen i Syria brøt ut i kjølvannet av opprøret i 2011, har et ukjent antall uigurer dratt til Syria for å slutte seg til jihadist-opprørsgrupper nord i landet. Syria hadde ikke et uigursk samfunn, slik vi kjenner det fra Tyrkia, før krigen.

4.1 Turkestans Islamske Parti (TIP)

Dette partiet, tidligere kjent som Øst-Turkestans islamske bevegelse, er et jihadist-parti som er knyttet til al-Qaida. Medlemmer av dette partiet har tidligere deltatt i krigen i Afghanistan sammen med al-Qaida, og partiet har gjennomført en rekke terroraksjoner mot kinesiske mål i utlandet. Partiet skal også ha stått bak angrep i Kina (Botobekov 2016).

4.1.1 TIP i Syria

I Syria har TIP etablert seg i byen Jisr al-Shughur i Idlib-provinsen, og har deltatt i borgerkrigen der sammen med Nusra-fronten, som var al-Qaidas syriske avdeling. Gruppen har fortsatt å samarbeide med HTS (Hay'at tahrir al-Sham), selv om HTS hevder å ha brutt forbindelsene til al-Qaida. Estimatenes over hvor mange uiguriske jihadister som befinner seg i Syria varierer, men det antas å dreie seg om flere tusen pluss deres familier (Joplin 2017).

De skal ha oppholdt seg i Jisr al-Shughur siden 2015, og det antas at de fleste av dem har kommet inn i Syria gjennom Tyrkia, men hvordan dette har skjedd, og i hvilken grad tyrkiske myndigheter har fasilitert dette, er det vanskelig å si noe sikkert om. Gitt at byen ligger veldig nær den tyrkiske grensen, og at området er avhengig av forsyninger fra Tyrkia, er det imidlertid vanskelig å forestille seg at tyrkiske myndigheter ikke har vært involvert på en eller annen måte (Ali 2017). Flere jihadister har vendt tilbake til Tyrkia etter å ha deltatt i krigen i Syria, uten at dette har ført til problemer med tyrkiske myndigheter, og mange forteller om helt åpenlys rekruttering av uigurer til TIP i Tyrkia (Shih 2018).

Skriftlige kilder

- Ali, M.H. (2017, 30. august). *A different type of Jihadi*. Washington D.C.: Carnegie Middle East Center. Tilgjengelig fra <https://carnegie-mec.org/diwan/72935?lang=en/> [lastet ned 16. juli 2020]
- Allen-Ebrahimian, B. (2020, 20. mai). Exclusive: Documents show China's secret extradition request for Uighur in Turkey. *Axios*. Tilgjengelig fra <https://www.axios.com/documents-chinas-secret-extradition-request-uyghur-turkey-6d5ba886-c22c-47e8-b970-804fac274e2d.html> [lastet ned 25. august 2020]
- Amnesty International (2020a). *Nowhere feels safe*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2020/02/china-uyghurs-abroad-living-in-fear/> [lastet ned 25. august 2020]
- Amnesty International (2020b, 21. februar). *China: Uyghurs living abroad tell of campaign of intimidation*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/02/china-uyghurs-living-abroad-tell-of-campaign-of-intimidation/> [lastet ned 25. august 2020]
- Balci, B. (2019, 10. oktober). The Uyghur tragedy: An embarrassment for Turkey. *Orient XXI*. Tilgjengelig fra <https://orientxxi.info/magazine/the-uyghur-tragedy-an-embarrassment-for-turkey,3332> [lastet ned 1. juli 2020]
- Baloch, K. (2019, 14. november). Automated calls from China embassy spook Uighur diaspora. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/indepth/features/norway-automated-calls-china-embassy-spook-uyghur-diaspora-191113205036890.html> [lastet ned 25. august 2020]
- Bayır, Derya (2013). *Minorities and Nationalism in Turkish Law*. Surrey: Ashgate Publishing Limited.
- Beck, J. (2020, 13. februar). How China spies on Uyghurs in Turkey. *Coda: Authoritarian Tech*. Tilgjengelig fra <https://www.codastory.com/authoritarian-tech/surveillance/uyghurs-turkey-whatsapp-wechat/> [lastet ned 1. juli 2020]
- Botobekov, U. (2016, 17. august). China's nightmare: Xinjiang Jihadists go global. *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2016/08/chinas-nightmare-xinjiang-jihadists-go-global/> [lastet ned 25. august 2020]
- Browne, G. (2020, 26. juli). How Turkey is sending Muslim Uighurs back to China without breaking its promise. *The Telegraph*. Tilgjengelig fra <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/07/26/turkey-sending-muslim-uyghurs-back-china-without-breaking-promise/> [lastet ned 25. august 2020]
- Davidson, H. & McKernan, B. (2020, 29. desember). Pressure on Turkey to protect Uighurs as China ratifies extradition treaty. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2020/dec/29/pressure-on-turkey-to-protect-uyghurs-as-china-ratifies-extradition-treaty> [lastet ned 24. februar 2021]
- Demirtas, S. (2021, 2. januar). Will Turkey ratify extradition treaty with China? *Hurriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <https://www.hurriyetdailynews.com/opinion/serkan-demirtas/will-turkey-ratify-extradition-treaty-with-china-161319> [lastet ned 24. februar 2021]
- DGMM, dvs. Directorate General of Migration Management (u.å.). *Residence permits 2019*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/residence-permits> [lastet ned 16. juli 2020]

- Duvar (2020, 30. desember). Uyghurs in Turkey worried as China ratifies extradition treaty. *Duvar*. Tilgjengelig fra <https://www.duvarenglish.com/uyghurs-in-turkey-worried-as-china-ratifies-extradition-treaty-news-55684> [lastet ned 24. februar 2021]
- Encyclopaedia Britannica. *Uighur language* (sist oppdatert 17. august 2020). Tilgjengelig fra <https://www.britannica.com/topic/Uighur-language> [lastet ned 28. august 2020]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2011, 2. september). *China: Account for forcibly returned Uighurs*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2011/09/02/china-account-forcibly-returned-uyghurs> [lastet ned 25. august 2020]
- Joplin, T. (2017, 7. desember). Feature: The Chinese Jihadist separatists fighting in Syria. *Al Bawaba*. Tilgjengelig fra <https://www.albawaba.com/news/original-feature%3A-the-chinese-jihadist-separatists-fighting-in-syria-1058170> [lastet ned 16. juli 2020]
- Kakissis, J. (2020, 13. mars). 'I thought it would be safe': Uighurs in Turkey now fear China's long arm. *National Public Radio*. Tilgjengelig fra <https://www.npr.org/2020/03/13/800118582/i-thought-it-would-be-safe-uyghurs-in-turkey-now-fear-china-s-long-arm> [lastet ned 1. juli 2020]
- Kashgarian, A. (2020, 19. februar). Uighurs concerned China is luring Turkey into silence on Xinjiang. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/extremism-watch/uyghurs-concerned-china-luring-turkey-silence-xinjiang> [lastet ned 1. juli 2020]
- Kashgary, J. (2020, 21. Mai). Extradition treaty that could deport Uyghurs from Turkey to China faces uncertainty in Ankara. *Radio Free Asia*. Tilgjengelig fra <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/treaty-05212020170930.html> [lastet ned 25. august 2020]
- Keyum, G. (2013, 13. november). Uyghur commemorate East Turkestan anniversary. *Radio Free Asia*. Tilgjengelig fra <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/anniversary-11132013180240.html> [lastet ned 2. september 2020]
- Landinfo (2019, 16. mai). *Kina: Omskoleringsleirane i Xinjiang*. Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/06/Kina-temanotat-Omskoleringsleirane-i-Xinjiang-16052019.pdf> [lastet ned 25. august 2020]
- Ma, A. (2019, 6. juli). The last major opponent of China's Muslim oppression has retreated into silence. Here's why that's a big deal. *Business Insider*. Tilgjengelig fra <https://www.businessinsider.com/china-muslim-oppression-xinjiang-turkey-silence-2019-7?r=US&IR=T> [lastet ned 9. juli 2020]
- McKernan, B. (2020, 24. mai). 'I miss my homeland': Fearful Uighurs celebrate Eid in exile in Turkey. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2020/may/24/fearful-uyghurs-celebrate-eid-in-exile-in-turkey> [lastet ned 1. juli 2020]
- Mozur, P. & Perlroth, N. (2020, 1. juli). China's software stalked Uighurs earlier and more widely, researchers learn. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2020/07/01/technology/china-uyghurs-hackers-malware-hackers-smartphones.html> [lastet ned 25. august 2020]
- Muller, N. (2021, 13. februar). Are the Uyghurs Safe in Turkey? *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2021/02/are-the-uyghurs-safe-in-turkey/> [lastet ned 24. februar 2021]
- Rajagopalan, M. & Yildiz, K. Murat (2019, 27. mars). China has also been targeting foreigners in its brutal crackdown on muslims. *BuzzFeed News*. Tilgjengelig fra [Six Turkish Nationals Missing In China: Turkish Uighurs Say Their Loved Ones Are Victims Of China's Brutal Crackdown On Muslims \(buzzfeednews.com\)](https://www.buzzfeednews.com/article/kmurat/Six-Turkish-Nationals-Missing-In-China-Turkish-Uighurs-Say-Their-Loved-Ones-Are-Victims-Of-China-s-Brutal-Crackdown-On-Muslims) [lastet ned 25. februar 2021]

- Shichor, Y. (2009). *Ethno-diplomacy: The Uyghur hitch in Sino-Turkish relations*. Honolulu: East-West Center. Tilgjengelig fra <https://www.eastwestcenter.org/system/tdf/private/ps053.pdf?file=1&type=node&id=32351> [lastet ned 1. juli 2020]
- Shih, G. (2017, 23. desember). AP Exclusive: Uighurs fighting in Syria take aim at China. *AP*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/79d6a427b26f4eeab226571956dd256e/AP-Exclusive:-Uighurs-fighting-in-Syria-take-aim-at-China> [lastet ned 25. august 2020]
- The New Humanitarian (2001, 2. juli). IRIN focus on Uyghur community caught in “political games”. *The New Humanitarian*. Tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/fr/node/184094> [lastet ned 28. august 2020]
- Tiezzi, S. (2019, 12. februar). Why is Turkey breaking its silence on China’s Uyghurs? *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2019/02/why-is-turkey-breaking-its-silence-on-chinas-uyghurs/> [lastet ned 1. juli 2020]
- Ullah, A. (2019, 26. juli). Uighur refugees face deportation to China from Turkey. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-set-deport-uyghur-back-china-where-they-could-face-imprisonment> [lastet ned 13. juli 2020]
- Yazici, E. (2019, 27. februar). Can Turkey protect the Uighurs? *Political Violence at a Glance*. Tilgjengelig fra <https://politicalviolenceataglance.org/2019/02/27/can-turkey-protect-the-uyghurs/> [lastet ned 1. juli 2020]
- Yildiz, K. M. (2021, 22. februar). Turkey’s Uyghurs fearful as China's economic influence increases. *Duvar*. Tilgjengelig fra <https://www.duvarenglish.com/turkeys-uyghurs-fearful-as-chinas-economic-influence-increases-news-56341> [lastet ned 24. februar 2021]

Muntlige kilder

- Zenz, Adrian. Møte i Oslo 15. desember 2018. Zenz er en tysk sosialantropolog som forsker på forhold for uigurer i Xinjiang-provinsen.
- IMO, dvs. internasjonale menneskerettsorganisasjon. Møte på Teams 2. desember 2021.
- Tyrkisk akademiker. Møte på Teams 18. november 2021.
- Tyrkisk organisasjon. Møte på Teams 18. november 2021.
- Uigursk organisasjon, basert i Tyrkia. Møte på Teams 18. november 2021.